

การสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

วิกฤตปฐมวัยและแนวทางแก้ไข

การสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

คณะผู้ศึกษาและ : ดร.ชนิพรรณ จาติเสถียร

สังเคราะห์งานวิจัย : ดร.กันตวรรณ มีสมสาร

ดร.อภิรดี ไชยกาล

บรรณาธิการ : ธิดา พิทักษ์สินสุข

ออกแบบสิ่งพิมพ์ : สมกิต วงศ์มาก

จัดพิมพ์โดย

สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

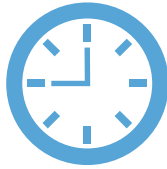
พิมพ์ครั้งที่ 1 : กันยายน 2560

จำนวน : 4,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท พลัสเพรส จำกัด

การสร้างวินัย
สำหรับเด็กปฐมวัย

การสร้างวินัย สำหรับเด็กปฐมวัย

ปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่เด็กซึมซับและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว และเป็นวัยของการสร้างบุคลิกภาพพื้นฐาน ดังนั้นจึงต้องสร้างวินัยตั้งแต่ในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงที่เด็กซึมซับและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว การสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยควรเริ่มจากการให้เด็กค่อยๆ เรียนรู้ที่จะควบคุมตนเองให้เคารพและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมตามข้อตกลงในสังคม เมื่อเด็กได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และตระหนักถึงคุณค่าของการมีวินัย เด็กจะพัฒนาเป็นนิสัยติดตัวไปจนเติบโตใหญ่ เป็นบุคคลที่มีวินัยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีระเบียบ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ทำงานและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต

แต่ในปัจจุบันพบว่า บางครอบครัวมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เล็กเกินไป ในการหัดและฝึกวินัย ด้วยมองว่า วินัยเป็นการบังคับจิตใจ และเกรงว่าการบังคับเด็กจะปิดกั้นความคิดอย่างเสรีของเด็ก ประกอบกับบางครอบครัวให้การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ส่งเสริมในเรื่องวินัย เช่น ให้ความรักและความทุ่มเทมากเกินไป เอาใจทุกอย่าง คอยปกป้อง แล้วปล่อยให้เด็กทำตามใจอย่างไม่มีขอบเขต หรือบางครอบครัวก็ไม่ค่อยมีเวลาดูแลอบรมสั่งสอน ปล่อยให้ละเลย แล้วค่อยชดเชยด้วยการตามใจ ซื้อสิ่งของ หรือให้เงินทอง หรือบางครอบครัวก็วางกฎระเบียบเข้มงวดให้เด็กต้องปฏิบัติตาม หากไม่ทำก็ใช้วิธีการลงโทษ หรือดูว่าด้วยถ้อยคำรุนแรง ซึ่งพฤติกรรมที่กล่าวมา ไม่ได้ช่วยส่งเสริมการมีวินัยให้แก่เด็ก

การสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กต้องเรียนรู้ที่จะยับยั้งชั่งใจและควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามกฎ กติกา เห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น คู่มือ “การสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย” จึงจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็ก ในการวางรากฐานให้เด็กปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ซึ่งคณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์และช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางในการสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

เด็กปฐมวัยไม่ได้มีวินัยมาตั้งแต่เกิดหรือถูกกำหนดจากพันธุกรรม แต่เด็กสร้างวินัยผ่านการเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิดและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก ดังนั้น การส่งเสริมวินัยในช่วงวัยเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่เคารพข้อตกลง และระเบียบของสังคม ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ใหญ่รอบตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็ก ล้วนเป็นบุคคลสำคัญที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก และเป็นผู้วางพื้นฐานการมีวินัยให้กับเด็ก แต่การสร้างวินัยให้กับเด็กปฐมวัยนั้นต้องไม่ใช้การบีบบังคับ การควบคุมอย่างเข้มงวดกดขี่ การลงโทษทางกาย หรือการดุด่า เพื่อควบคุมพฤติกรรมเด็ก เพราะสิ่งเหล่านี้อาจหยุดพฤติกรรมเด็กได้ชั่วคราว แต่ไม่สามารถหยุดพฤติกรรมได้ในระยะยาว รวมทั้งจะสร้างบาดแผลในใจเด็ก และกลักลับกลายเป็นการสร้างตัวอย่างที่ไม่ดีให้แก่เด็ก ซึ่งอาจไปยับยั้งการพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กได้ การสร้างวินัยที่เหมาะสมให้แก่เด็กควรใช้วิธีการสร้างสรรค์และใช้วินัยเชิงบวก ค่อยๆ ฝึกฝน ทำบ่อยๆ รวมทั้งสอนให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ ซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนาเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองในที่สุด เพื่อช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็ก รวมทั้งครู และ ผู้ดูแลเด็ก สามารถส่งเสริมวินัยให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม คู่มือนี้จึงขอแนะนำเสนอแนวทางที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

วินัยเกิดขึ้นเองไม่ได้
แต่ต้องสร้างตั้งแต่
วัยเยาว์

“พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรทำอะไรดี”

- **ฝึกวินัยให้เด็กตั้งแต่มดเล็ก** อย่างเหมาะสมกับวัย การสร้างวินัยให้กับเด็กนั้น เด็กควรได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติซ้ำๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กจดจำพฤติกรรมนั้นจนพัฒนา กลายเป็นนิสัยเมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่
- **ให้เด็กได้ฝึกฝนวินัยผ่านการลงมือปฏิบัติจริงจากกิจวัตรประจำวัน** เช่น การรับประทานอาหารด้วยตนเอง การพักผ่อนนอนหลับ และการขับถ่ายเป็นเวลา การแต่งกายด้วยตนเอง การเล่นและเก็บของเล่น
- **สร้างข้อตกลงในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน** การสร้างวินัยให้กับเด็กนั้น กฎ กติกา หรือข้อตกลงในการปฏิบัติถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้และปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้อย่างถูกต้อง

- **ปล่อยปละละเลยเพราะคิดว่าเด็กยังเล็กเกินไป** ไม่มีฝึกวินัยให้กับเด็ก เพราะเห็นว่าเด็กยังเล็กเกินไป อยากรอให้โตก่อน จึงค่อยให้ทำ
- **เข้าช่วยเหลือเมื่อเห็นเด็กทำไม่ได้ หรืออาจทำได้แต่ไม่ถูกใจ** เช่น เมื่อเก็บของเล่นไม่ถูกที่ ก็บอกว่า ไม่ต้องเก็บ เดี่ยวจะเก็บให้ หรือเห็นเด็กพยายามใส่เสื้อด้วยตนเอง แต่ยังไม่ถูก ก็เข้าไปช่วยใส่ให้ทันที
- **ไม่มีข้อตกลงในการปฏิบัติ** ปล่อยให้เด็กทำตามความพอใจ ถ้าพอใจจึงจะทำ ไม่พอใจก็ไม่ทำ

- ทุกคนในครอบครัวร่วมมือกันในการให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ควรมีคนใดคนหนึ่งปฏิบัติ ในขณะที่อีกคนปล่อยปละละเลย หรือให้เด็กได้ปฏิบัติบ้าง ไม่ปฏิบัติบ้าง เพราะจะทำให้เด็กเกิดความสับสน และไม่เกิดการเรียนรู้ในการสร้างวินัย เช่น การเข้านอนให้ตรงเวลา หากกำหนดให้เด็กต้องเข้านอนเวลา 2 ทุ่ม ในขณะที่เด็กอยากจะเล่นต่อ ไม่ยอมเข้านอน ทุกคนต้องช่วยกระตุ้นให้เด็กเข้านอนตรงเวลา ไม่ควรมีคนใดคนหนึ่งที่เข้าข้างหรือยอมให้เด็กเล่นต่อได้
- สร้างข้อตกลงร่วมกันกับเด็ก และพูดคุยกับเด็กถึงเหตุผลและความสำคัญของการปฏิบัติตามข้อตกลง เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงและเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม เช่น ร่วมกันกำหนดว่าดูทีวีได้วันละ 10 นาที ต้องเก็บที่นอนหลังตื่นนอน เก็บของเล่นทุกครั้งเมื่อเล่นเสร็จ

- ผู้ใหญ่ในครอบครัวมีวิธีการและกฎเกณฑ์แตกต่างกัน ทำให้เด็กเกิดความสับสนในการปฏิบัติ เช่น แม่บอกให้เด็กเข้านอน แต่พ่อกลับบอกว่า ยังเล่นต่อได้
- กำหนดข้อตกลงแล้วออกคำสั่ง โดยไม่让孩子มีส่วนร่วม ไม่อธิบายหรือให้เหตุผลในการตั้งกฎกติกา บังคับให้เด็กปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตนสร้างขึ้น เช่น ปล่อยให้เด็กดูทีวีได้ เมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร ก็ออกคำสั่งให้เด็กมารับประทานอาหาร เมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตาม ก็ดูว่า หรือทำโทษเด็ก

- **ฝึกปฏิบัติซ้ำๆ อย่างสม่ำเสมอ** ดูแลให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างคงเส้นคงวา เพื่อให้เด็กจดจำพฤติกรรมนั้นจนพัฒนากลายเป็นนิสัยเมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่ เช่น ก่อนรับประทานอาหารให้เด็กล้างมือก่อนทุกครั้ง
- **ให้เด็กเข้านอนตรงเวลา** ควรจัดให้เด็กนอนหลับพักผ่อนให้เป็นเวลาและเพียงพอ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการนอนด้วยการเปิดไฟสลัวๆ และไม่ทำให้เกิดเสียงดังรบกวน อาจเปิดเพลงเบาๆ หรือเล่านิทาน เพื่อให้เด็กรู้สึกสงบ และผ่อนคลาย
- **ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ที่มีวินัย** เพื่อให้เด็กได้ซึมซับและเรียนรู้ผ่านตัวแบบเด็กเรียนรู้ผ่านการเลียนแบบจากบุคคลใกล้ตัว ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ คำพูด และความคิด พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เลี้ยงดูเด็กจึงควรปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ที่มีวินัย เพื่อให้เด็กได้ซึมซับและเรียนรู้ผ่านตัวแบบที่ดี เช่น เก็บของใช้ของตนเองทุกครั้ง เมื่อใช้เสร็จ ต่อคิวเข้าแถวทุกครั้ง ไม่แทรกแถวผู้อื่น

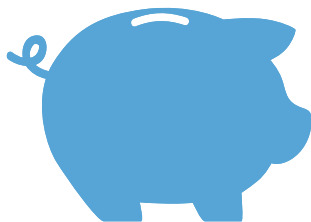
- **ไม่ฝึกให้เด็กปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ** บางครั้งก็เข้มงวด แต่บางครั้งก็ปล่อยปละละเลย เช่น ปล่อยให้เด็กถอดถุงเท้าวางไว้ตามที่ต่างๆ ของบ้าน เมื่อเด็กไม่ยอมแปรงฟันก็ยอม
- **ตามใจเด็กในการเข้านอน ไม่มีข้อตกลงในการเข้านอน** ปล่อยให้เด็กทำทุกอย่างตามความพอใจ เช่น เมื่อถึงเวลาเข้านอนปล่อยให้เด็กเล่นหรือดูทีวี
- **บอกเด็กให้ทำ แต่ตนเองทำตรงกันข้าม** เช่น บอกให้เด็กเก็บของเล่นของใช้ให้เป็นระเบียบ แต่กลับวางสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองระเกะระกะ สอนเด็กไม่ให้แทรกแถวเพื่อน แต่ตนเองแซงคิวคนอื่นให้เห็น

- จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เอื้อต่อการสร้างวินัยของเด็ก ด้วยการจัดของใช้ของเด็กให้เป็นหมวดหมู่และอยู่ในระดับที่เด็กสามารถหยิบจับ นำมาใช้ และจัดเก็บได้ด้วยตนเอง
- ฝึกให้เด็กรู้จักยับยั้งชั่งใจ เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการฝึกฝนวินัย เมื่อเด็กต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เด็กไม่สามารถรับมือได้ ควรช่วยให้เด็กหยุดคิด รอคอย ปรับอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง เพื่อให้เด็กสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ เช่น หากเด็กต้องการของเล่นเพื่อนและเข้าไปแย่ง เมื่อแย่งไม่ได้ เด็กอาจร้องไห้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เลี้ยงดูเด็กควรยอมรับถึงอารมณ์ความรู้สึกเด็ก และช่วยให้เด็กหยุดร้องไห้ก่อน ด้วยการปลอบใจให้เด็กสงบ เมื่อเด็กหยุดร้องไห้แล้ว จึงถามถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วพูดคุย ช่วยเด็กหาวิธีการแก้ปัญหาในการเล่นร่วมกันกับเพื่อน ด้วยการสอนให้เด็กเรียนรู้ที่จะขอเล่นกับเพื่อน ไม่ใช่การเข้าไปแย่งของเพื่อน

- ไม่มีระเบียบภายในบ้าน การจัดวางสิ่งของต่างๆไม่เป็นที่เป็นทาง เมื่อต้องการหยิบใช้ก็หาไม่เจอ หรือไม่มีที่เก็บที่ชัดเจน ทำให้เด็กไม่สามารถหยิบใช้หรือเก็บของใช้ได้ด้วยตนเอง
- ไม่ฝึกให้เด็กเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์ตนเอง เช่น เมื่อเด็กเผชิญสถานการณ์หรือปัญหาที่เด็กไม่สามารถแก้ไขได้ เด็กอาจแสดงออกด้วยการร้องไห้ พ่อแม่อาจบังคับให้หยุดร้อง โดยไม่สอบถาม หรือทำความเข้าใจกับสถานการณ์และอารมณ์ขณะนั้นของเด็ก หรือเมื่อเด็กอาละวาด โวยวาย พ่อแม่ใช้การดูว่า ชู หรือตี เพื่อให้หยุดทำ

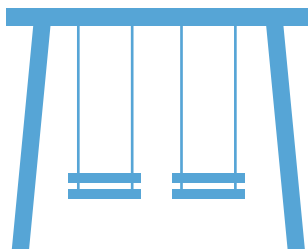

- สร้างโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กและบุคคลอื่น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และสะสมประสบการณ์ในการปรับตัวและปฏิบัติตนตามกฎหมาย กติกา ในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น เช่น เมื่อพาเด็กไปเล่นที่สนามเด็กเล่น เด็กอยากเล่นกระดานลื่น พ่อแม่ควรใช้โอกาสนี้สอนให้เด็กรู้จักการเข้าคิว เมื่อพาเด็กไปเที่ยวพิพิธภัณฑ์ พาเด็กไปเข้าแถวซื้อตั๋วเข้าเยี่ยมชม
- ให้เด็กมีโอกาสได้ตัดสินใจในการเลือกทำสิ่งต่างๆ ด้วยความเต็มใจ และสามารถปฏิบัติตามกติกาได้ด้วยตนเอง ด้วยการพูดคุย เสนอทางเลือกให้แก่เด็ก ไม่บีบบังคับ เช่น เมื่อถึงเวลาอาบน้ำ คุณพ่อเห็นว่า ลูกยังไม่ยอมหยุดเล่น คุณพ่อพูดคุยกับลูกว่า “ถึงเวลาอาบน้ำแล้วครับ เตี่ยวอาบน้ำเสร็จ ค่อยมาเล่นต่อนะครับ ลูกจะหยุดเล่น แล้วเดินไปห้องน้ำด้วยตนเอง หรือจะให้คุณพ่อพาลูกไปห้องน้ำดีครับ” ซึ่งการให้ทางเลือกกับเด็กเช่นนี้ไม่ใช่การบังคับ แต่ให้เด็กเลือกทำสิ่งต่างๆ ด้วยความเต็มใจ และสามารถปฏิบัติตามกติกาได้ด้วยตนเอง

- ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นร่วมกับผู้อื่น และสร้างความหวาดระแวงให้เด็กหวาดกลัวและไม่ไว้วางใจบุคคลอื่น เช่น เมื่อเด็กมีปัญหาในการเล่นร่วมกับผู้อื่น ชูว่าจะไม่พามาเล่นกับเด็กคนอื่นอีก แต่ไม่ให้คำแนะนำ เพื่อช่วยเหลือให้เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นร่วมกับผู้อื่น
- ให้เด็กทำอะไรตามใจชอบ ไม่มีการกำหนดขอบเขต เช่น เมื่อบอกให้เด็กไปนอน แต่เด็กยังอยากเล่นอยู่ ไม่ยอมเข้านอน กิ่งอแงร้องไห้ เมื่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้เลี้ยงดูเด็กทนรำคาญใจไม่ได้ ก็ยอมตามใจ

- **ฝึกความรับผิดชอบต่อตนเอง** เริ่มจากให้เด็กดูแลรับผิดชอบสิ่งของของตนเอง เช่น เมื่อเด็กไปโรงเรียน ควรให้เด็กถือกระเป๋า กระติกน้ำด้วยตนเอง ให้เด็กเก็บงานของของตนเอง เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ
- **ฝึกให้เด็กรับผิดชอบงานต่างๆ และอธิบายถึงความสำคัญของหน้าที่นั้นๆ** เช่น ให้เด็กรดน้ำต้นไม้ที่บ้าน พับผ้าห่มเมื่อตื่นนอนทุกครั้ง เป็นต้น หากเด็กเกียจคร้าน ไม่ยอมปฏิบัติตาม ควรอธิบายถึงความสำคัญของหน้าที่นั้นๆ เช่น เมื่อเด็กไม่ยอมรดน้ำต้นไม้ ก็ควรพูดคุยกับเด็กว่า ต้นไม้คงต้องตาย หากเด็กไม่ยอมรดน้ำ เด็กก็จะเห็นผลเสียของการไม่รับผิดชอบ และลงมือปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ
- **ให้การเสริมแรงเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี** การเสริมแรงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างกำลังใจ ให้เด็กปฏิบัติตนในการฝึกฝนวินัยอย่างต่อเนื่อง เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี จึงควรให้การเสริมแรงเช่น การแสดงความรักกับเด็ก การยอมรับในตัวเด็ก การพูดชมเชย การโอบกอด การให้ความสนใจในตัวเด็ก สิ่งเหล่านี้เป็นกำลังใจให้เด็กทำพฤติกรรมที่ดีต่อไป
- **ให้ความสนใจเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทั้งที่ เหมาะสมและไม่เหมาะสม** เพื่อหาแนวทางการส่งเสริม และปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

- **ฝึกให้เด็กรับผิดชอบงานต่างๆ ในบ้าน แต่ไม่ได้อธิบายให้เหตุผลถึงความสำคัญของการทำหน้าที่นั้นๆ** ทำให้เด็กไม่เห็นความสำคัญและไม่ปฏิบัติตาม เช่น ให้เด็กช่วยทำความสะอาดบ้านโดยไม่บอกให้เด็กทราบว่าทำไปเพื่ออะไร เด็กไม่เห็นความสำคัญและไม่ปฏิบัติตาม
- **ไม่ให้แรงเสริม** เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี หรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ประสบความสำเร็จ ด้วยเกรงว่าจะทำให้เด็กหลงลืมตน
- **ให้ความสำคัญเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา** เพราะคิดว่าจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาให้กับเด็กอย่างเร่งด่วน

“ครู ผู้ดูแลเด็ก ควรทำอย่างไรดี”

- พุดคุยกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการฝึกวินัยให้เด็ก เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เมื่ออยู่ที่บ้านเด็กได้รับการสอนให้ล้างมือก่อนการรับประทานอาหาร เมื่ออยู่ที่โรงเรียนเช่นกัน เด็กก็ควรล้างมือก่อนการรับประทานอาหาร
- บ้านและโรงเรียนทำงานร่วมกันในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก และร่วมกันในการสร้างวินัยให้แก่เด็ก ครูและผู้ดูแลเด็กควรสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก รับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาและฝึกฝนวินัยให้เกิดผลที่ต้องการ

- ครูและผู้ปกครองไม่พุดคุยและปรึกษากัน ทำให้การฝึกวินัยเป็นคนละทิศทาง เด็กจึงสับสน เช่น เมื่ออยู่ที่โรงเรียนที่เด็กต้องปฏิบัติตามกติกาห้องเรียน เช่น เก็บรองเท้าเข้าที่ก่อนเข้าห้องเรียน แต่เมื่ออยู่บ้าน เด็กก็ไม่ต้องเก็บรองเท้าเข้าที่ก่อนเข้าบ้าน เพราะพ่อแม่ทำให้
- ต่างคนต่างแก้ปัญหาลูก มองปัญหาเด็กต่างกัน โรงเรียนว่าเป็นปัญหา แต่ที่บ้านว่าไม่เป็นปัญหา และไม่ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก

- **ปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีของผู้ที่มีวินัย**
 เพราะเด็กจะได้ซึมซับและเรียนรู้ผ่านการเลียนแบบจากบุคคลใกล้ตัว ครู ผู้ดูแลเด็ก เป็นบุคคลที่เด็กรัก ยอมรับ และใกล้ชิดกับเด็ก สิ่งใดที่ครู และผู้ดูแลเด็กทำ เด็กจะลอกเลียนแบบตาม ดังนั้นจึงต้องเป็นต้นแบบของผู้วินัยที่ดีอย่างสม่ำเสมอ เช่น ในห้องเรียนหลังจากใช้อุปกรณ์เสร็จ ครูจัดเก็บอุปกรณ์ของตนเองทุกครั้ง จัดเก็บสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
- **จัดสภาพห้องเรียนให้สะอาด ปลอดภัย สวยงาม เป็นระเบียบ** จัดโต๊ะ วัสดุ อุปกรณ์ และของใช้ที่เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เด็กสามารถใช้งานและจัดเก็บได้อย่างสะดวกด้วยตนเอง เช่น การจัดชั้นวางรองเท้าที่มีการติดสัญลักษณ์ของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถหยิบรองเท้าเพื่อนำมาใช้งานและจัดเก็บได้อย่างถูกต้อง

- **บอกให้เด็กทำ แต่ตนเองไม่ทำ** เช่น บอกเด็กว่าเมื่อเด็กรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้ว ให้เก็บภาชนะทุกครั้ง แต่เมื่อครูรับประทานเสร็จกลับวางไว้บนโต๊ะและไปทำกิจกรรมอื่นก่อนที่จะกลับมาเก็บ
- **ไม่จัดระบบการจัดเก็บสื่อ อุปกรณ์ และของใช้ในห้องเรียนให้เป็นระเบียบ** เพื่อให้เด็กสามารถหยิบจับเพื่อใช้และเก็บได้ด้วยตนเอง เช่น ปล่อยให้สื่อ อุปกรณ์ และของใช้วางอยู่ปะปนกัน

- **คาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัย และสามารถให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กได้อย่างเหมาะสม** ครู และผู้ดูแลเด็กต้องเข้าใจพัฒนาการและความสามารถของเด็กในห้องเรียน ครูที่รู้ว่าเด็กในห้องเรียนของตนเองทำอะไรได้ ทำอะไรไม่ได้ จะช่วยให้ครูตั้งความคาดหวังที่เหมาะสมกับวัย และสามารถให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กได้อย่างเหมาะสม เช่น เด็กอายุ 3 ปี อาจยังไม่สามารถเก็บของเล่นเข้าที่ได้อย่างถูกต้อง ครู ผู้ดูแลเด็ก ต้องใช้เวลาและความช่วยเหลือในการเก็บของ

- **คาดหวังต่อพฤติกรรมของเด็กสูงหรือต่ำเกินวัย** เช่น เด็ก 3 ขวบ ที่กล้ามเนื้อมียังไม่แข็งแรงและใช้งานได้ยังไม่คล่องแคล่ว แต่คาดหวังให้รับประทานอาหารได้ด้วยตนเองโดยไม่หกเลอะเทอะ เด็ก 5 ขวบ สามารถเก็บที่นอนได้ แต่ไม่让孩子ทำ เพราะคิดว่าทำไม่ได้

- ร่วมกันกำหนดและสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันของเด็กในห้องเรียน กำหนดกฎ กติกา และสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันของเด็กในห้องเรียน เช่น เมื่อสร้างข้อตกลงในการเล่นร่วมกัน ครูสอนให้เด็กเคารพเสียงสัญญาณที่ครูแสดงด้วยการเคาะ หรือเปิดเสียงเพลงเป็นสัญญาณในการเก็บของเล่น เป็นต้น ข้อตกลงเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูและเด็กร่วมกันสร้างขึ้น โดยครูควรชี้แจงให้เด็กเห็นเป้าหมายและความสำคัญของการมีข้อตกลงร่วมกัน เพื่อจูงใจให้เด็กได้ปฏิบัติตามข้อตกลง เมื่อเด็กทะเลาะ ไม่ปฏิบัติตาม ครู และผู้ดูแลเด็กควรที่จะทบทวนข้อตกลง และกระตุ้นให้เด็กไปปฏิบัติตามข้อตกลง และสิ่งสำคัญของการมีข้อตกลงในห้องเรียน คือ การใช้ข้อตกลงนั้นอย่างสม่ำเสมอ

- กำกับและตัดสินใจว่าเด็กควรทำอะไรและบังคับอย่างเข้มงวด ให้เด็กปฏิบัติตามกฎกติกา เช่น เมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ครูลงโทษเด็กด้วยการ ต่อว่าหรือประจานเด็ก

- **ฝึกฝนความรับผิดชอบของเด็กด้วยการจัดเวรประจำวัน** เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนในการอยู่ร่วมกับเพื่อนและบุคคลอื่น โดยแบ่งกลุ่มให้เด็กทำหน้าที่ต่างๆ เช่น เวิร์ทำความสะอาดห้องเรียน หรือการเตรียมอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารในแต่ละวัน
- **ฝึกให้เด็กเรียนรู้ที่จะยับยั้งชั่งใจ คิดก่อนลงมือทำ ไม่ทำอะไรตามใจตนเอง** เช่น ในขณะที่สนทนาในกลุ่มใหญ่ ควรให้เด็กที่ต้องการแสดงความคิดเห็น ยกมือ คอยให้ครูเรียกก่อน ไม่แทรกระหว่างที่เด็กคนอื่นกำลังพูด
- **ควรให้ความสนใจ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมในการฝึกวินัยที่เหมาะสม** เช่น เมื่อเด็กเก็บของเล่นของตนเองเสร็จแล้ว เด็กเข้าไปช่วยเพื่อนเก็บของเล่น ครูและผู้ดูแลเด็กควรให้ความสนใจ และส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำๆ จนในที่สุดเด็กจะทำจนเป็นนิสัย

- **เป็นผู้ช่วยทำสิ่งต่างๆ ให้เด็กเกือบตลอดเวลา** หรือมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้เด็ก แต่เมื่อเด็กไม่สนใจ ละเลย ครูไม่กระตุ้นให้เด็กทำตามหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง เช่น ครูเก็บของเล่นเข้าที่ จัดเก็บภาชนะรับประทานอาหารแทนเด็ก
- **ปล่อยให้เด็กทำอะไรตามใจตนเอง** เช่น ในขณะที่กำลังเข้าแถวตักน้ำ เด็กคนไหนแทรกแถวเพื่อน ก็ปล่อยให้เด็กแทรก
- **ให้ความสนใจกับพฤติกรรมเชิงลบมากกว่าพฤติกรรมทางบวก** เช่น ขณะที่ครูกำลังพูด เมื่อเด็กแกล้งเพื่อน ครูดูเด็กทันที ทำให้เด็กรู้สึกว่เมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีแล้วครูสนใจ

- เมื่อเด็กมีเรื่องขัดแย้งกันเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการพูดคุยและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งนั้น เรียนรู้ที่จะฟังร่วมกัน แสดงเหตุผลของตนเอง และใช้คำพูดที่แสดงถึงการให้เกียรติกัน เช่น เมื่อเด็กทะเลาะแย่งของกัน ควรสอบถามเด็กถึงเหตุผลที่เด็กทำเช่นนั้น และร่วมกันกำหนดกฎ กติกาในการเล่นร่วมกัน เพื่อให้เด็กสามารถเล่นร่วมกันได้อย่างราบรื่น
- สร้างแรงจูงใจด้วยการพูดชมเชย การโอบกอด เมื่อเด็กสามารถปฏิบัติตามข้อตกลง หรือความรับผิดชอบของตนเอง เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีที่จะช่วยให้เด็กเกิดความพยายามในการที่จะแสดงพฤติกรรมของการเป็นผู้ที่มีวินัยที่ดี ทำให้เด็กมีแรงจูงใจที่จะร่วมมือ เรียนรู้ และปฏิบัติตามกฎ กติกาใหม่ๆ และเกิดความต้องการที่จะพัฒนาการมีวินัยของตนเองด้วยความมั่นใจ

- ครูตัดสินใจแทนเด็กโดยไม่ถามเหตุผล เมื่อเด็กมีปัญหาขัดแย้งกัน ครูไม่รับฟังเหตุผล เมื่อเด็กมีเรื่องขัดแย้งกัน
- เพิกเฉยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทำให้เด็กไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ

okmd

สําคมนโยบายศึกษาแห่งประเทศไทย
นโยบายฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาชาติ สําคมนโยบายฯ